

Živinozdravilska skušnja.

(Pomoč zoper bolezen na gobcu in na parkljih). V časniku štajarske kmetijske družbe priporoča neki gosp. Schluderman sledeče zdravilo, od kterega pravi, da je popolnoma poterjeno in tudi od vodstva dunajske živinozdravilske učilnice pohvaljeno. Kupi si — pravi — v apoteki belega terpentinovega olja, vlij ga nekoliko v skledico, vzemi ščetko ali penzelj, in pomaži ž njo goveji živini ali ovcí rogove in pa ušesa tikama glava. Če je v hlevu le eno živinčce za to kužno boleznijo bolno, pomaži vse živinčeta v tistem hlevu s tem oljem. Živini, ki nima rogov, pomaži le ušesa tikama glave in ozdravi boš vse, kar je bolno, ali pa obvaroval zdravo živino bolezní. Za 40 goved je maslice terpentinovega olja dosti. — Če se pri tej bolezni spahnejo kravam po vimenu mehurci ali mazuljčki, kupi si v apoteki dva lota svinčnega kisa (Bleissig), zmešaj ga z maslicom vode, dobro pomešaj, in s platneno cunjico pomaži bolno vime. — Če se parklji razpokajo ali če se je bati, da bi se živina sbosila, dobro namaži z vodo svinčnega kisa bolne mesta. — Če je k tej bolezni pritisnila tudi notranja vročnica, vzemi 8 lotov solitra, 8 lotov pa saj; oboje dobro skupaj zmešaj in prilij toliko vode, da bode gost sok, pa daj bolni živini dve ali tri kuhinske žlice na dan.

Kaj je národnost sploh? in kaj posebno národnost slovenska?

Toliko beremo v raznih novinah o narodnosti; učeni pravijo in politikarji, da je sedaj vek národnosti; celó do kmeta in v vasi nosijo „Novice“ to besedo. Kaj tedaj znamenuje? Kaj je národnost?

Kjer je dete začelo gledati po svetu, — kjer mu je Bog dal stariše in brate in sestre, — kjer je živeló perve svoje bodi žalostne bodi vesele dni, tjkaj se bo rado vernilo od kjerkoli. — Ne morejo vsi ljudje domá ostati; osoda nas raztepuje na vse strani belega sveta; al vsakemu rodo gré odtod; ko se pa približujejo večí svetki, ko snežni čas oznanuje Božične, pomladanski zrak pa velikonočne svetke, glejte! kako se kmetijski sinovi poganjajo iz bele Ljubljane, iz velikega Tersta, iz svitlé Gorice, iz prijaznega Maribora na pot, da zapustivši morebiti lepe hiše, stopijo v čumnate, v siromašne bajtice, da namesto mehkih postelj sladko spiyo na terdi slami domači, ali v senu na svislih. Al zakaj je tako? Tamkaj vse jim je bilo tuje, hribi in gore merzlo jih gledajo, morje strašno šumi, Ljubljana mlačna, Drava dereča, Soča ledena po tuje jim teče; tukaj pa jim je vse znano, vsak hribček jim je znanec, potok jih prijazno pozdravlja, zrak jim znano pihljá, soluce jih prijaznejše gleda kot v mestu, in ko začuje zvonove domače fare, k sercu mu sega, veselo mu tolče serce, ker je le domá. To vam je mila domovina.

In fantiček slovenskega kmeta na Gorenškem, na Dolenškem, ali na Štajarskem zapustivši domovino, pride v Ljubljano, v Terst, Maribor ali celó v Gradec, oziraje se po mestu ali gradu mnogo vidi ljudi, vse gomizlja po ulicah, cerkve so polne, v šoli tičí glava tik glave; in vendar ne zdi mu se nič prav; težko mu je pri sercu; zdi mu se, ko da je med toliko ljudi samotén. Al zakaj? Noša mu je tuja; oblečeni so ljudje čudno; take obleke ni vidil ne na materi, ne na očetu, ne na sestrah, ne na bratih. Al gredoč po ulicah zagledne prijazne dve podobi; znana mu je iz daleč obleka, klobuk, hlače, jopič, peča, kijklja, vse je po domače, in pred ko vidi obraz, pred ko čuje glas in besedo, že mu serce pravi: Ta je iz moje domovine, ti so oblečeni ko oče, ko mati, ko bratje in sestre, ko moji znanci.

To vam je domorodna obleka ali noša.

In fantiču našemu, ko razgleduje grad ali mesto, kar koli delajo ljudje, drugač se mu vse zdi, — vse je tuje.

Ljudje vedno tiče po kamenitih hišah, in če se jih kaj več snide, ali kvantajo prazno slamo, ali pa se kartajo; tiho postopajo po ulicah brez pesem, brez ukanja, ko da bi prodavali lansko leto. In premišljuje fantič naš, kako je domá vse polno pesem: slovenske pesme poje pastir na paši, ženjica na polju, prelja pri preslici, terilja pri terlici, mati pri zibelki; in žalost se v pesmah razlega o mertvih, o izgubljeni ljubi; pesme doné, ko se repa ali korenje (merkev) obrezuje, ko se turšica lika ali kožuha; in če so kaj dopeli, basni si pripovedujò, uganjke ali zastavice dajajo in uganjajo; in brez vsega tega slovenskega luščenja ni. — Pa pride čas pustni, ko vès svet norčuje, ko vsi Kurenta slavé; al kakor v žalosti, tako je v veselju, v radosti vse drugače; res plešò tudi po mestih ali gradovih, in če je fantič naš v Terstu, Gorici ali drugem blizo Laškega ležečem gradu, vidi kako ljudje ko norci vozé se po malem po strašni zimi zmerzavajo po ulicah ko vrabci v snegu; v slovenski svoji domovini pak, kjer jih niso potlačili žardari, letajo orači od vasi do vasi, orjó po snegu, sejó po belih brazdah in mastnjak za to prazno delo dobiva klobas in svinskega mesa in jaje in kar ima dobrega pridna gospodinja. Misli tedaj fantiček naš na domače, na domorodne, národne šege ali navade.

Kakor so sedaj po slovenskih krajih gradovi ali mesta, fantiček našega kmeta zapustivši domovino, da stopi v višje škole ali h kakemu mojstru, čuje večidel le tuj jezik; gerdo se mu zdi, ko pride v mesto, ker nikogar ne razume; kar čuje, vse mu je tuje, nič mu ne sega do serca; ljudje so morebiti prav veseli, smejó se in šale zbijajo; toda fantiču je težko pri sercu; smeh se ga ne more lotiti, pesme, ki jih čuje, ne grejó mu do serca, vse mu je ostudno. In želí si strašno domú, in ko se božični, velikonočni čas, ko se školski prazniki približajo, domú hití po snegu, po dežu, po skeleči vročini; ker le tukaj mu gré do serca, kar mu oče in mati velevajo; joka se z žalostnimi, veseli se z veselimi, poje s pojočimi. To je sila národnega jezika.

In gredoč enkrat po gradu, vidi naš fantiček, kako dva v enaki noši ali obleki strašno kričita in se cukata; enega od njú po jeziku ne razume; drugi pa govori mu znan jezik, in tudi obraz mu je nekaj domač; pridruži se jima in pomaga temu, — saj mu je domač, saj sta oba enega jezika. Po jeziku je spoznal zemljaka ali rojaka; po jeziku ga bo vselej spoznal, če bi ravno sto in več ljudi bilo skupaj, oblečenih v enako ali razno obleko. — Jezik je tedaj najboljšé znamenje, po kterem se pozná, kakega je kdo naroda; kdor od mladih nog jezik govori, ki je tebi národén, tega boš prišteval svojemu narodu.

Al kaj je po vsem tem národ? Po tem, kar je gori fantič naš zvedil, vsi so mu ljudje mili in dragi, vsem se rad približuje, ki so iz njegove domovine; ki imajo taiste šege ali navade ko pri njem domá; al če se ravno kaj spremeni obleka, lahko pozná svoje ljudi po govoru, po jeziku. Vse te, kar jih razume, ki mu njihove besede gredó do serca, vse si te misli ko domače svoje, vsi so mu ti mili in dragi, vsi so enega naroda z njim.

In fantič naš potuje iz Gorenškega po Goriškem, večidel po Istrii, po Koroškem vse do Celovca, po Štajarskem v Celje, vse do Maribora in Radgone, in povsod čuje pesme, ki mu serce grijó, povsod ga pozdravljajo s tistim jezikom, samo da se morebiti kje ktera besedica glasi malo drugač; karkoli ljudi razgleduje, serce mu pravi: to ti niso tujei, ker te razumejo. In pridruži se fantiču gorenškemu pri Ptuji na Štajarskem fant ondešenj; gresta oba na Horvaško pri Ormužu, ter hitita proti Varaždinu. In Štajarec, ki se je pridružil, najde tudi tam na Horvaškem nošo ko domá, ljudje pojejo pesme vesele in žalostne, in kamor koli prideta od Varaždina do meje vojaške, kar je koli kraja med Križevci, sv. Ivanom, Zagrebom, Siskom in Karlovcom, povsod jih ljudje razumejo, čeravno je našemu

Gorencu nekaj težje ko Štajercu. Tako je obišel fantiček vès narod slovenski. *)

J. Macun.

Kaj je domoljubje?

Govor prečastitega kanonika Josipa Marić-a v stolni cerkvi ob obhajanju stoletnice na slavo narodnega horvaškega pesnika Andreja Kačića-Miošića v Zagrebu 13. dec. 1860. **)

Gospôda! to leto izteče sto let, kar je Andrija (Andrej) Kačić v Gospodu zaspal. Andrija Kačić je potomec plemenite rodovine Kačić-eve in rodú onih knezov Kačićev, kateri so nekđaj s Horvati ponujali krono kraljevine svoje Kolomanu, kralju ogerskemu. Andrija je rojen v primorju makarskem v selu Bristu. Dorastel do dôbe, ko mu je na križepotju življenja odločiti bilo, po kateri stezi naj potuje, odbere si stan duhovni in stopi v red frančiškanski manjših bratov. Rod in red sta ga napravila, da gré v Budim in se tam učí naukov modroznanskih in bogoslovnih, katerih se je izučil s tako slavnim uspehom, da je, vernivši se na dom, v samostanu makarskem postal učitelj modroznanstva. Tù je v naukih področja svojega spisal in na svetlo izdal délo v jeziku latinskem, v katerem opravilstvu bi bil po duhu tadanjega časa tudi nadalje ostal, ako bi ga od tega ne bilo odvernilo domoljubno serce njegovo. Spoznavši, da je neumno v šumo (gojzd) derva nositi in v morje zlivati vodo, — da je sramotno tuje dvore graditi, svoje pa zanemarjati, prestavi petéro bukev Mojzesovih in nekoliko prerokov v slavenski jezik, in temu prvemu delu svojega domorodnega duha dá ime: „Korabljica (ladjica) sv. pisma“. Postavši pak poslanec apostoljski (misijonar) dežel Dalmacije, Bosne in Hercegovine, obhodi te dežele v svojem poklicu. Al kodar ga je apostoljski duh vodil, tod ga je tudi domorodno serce njegovo spremljalo. On hodi tod in tam, po mestih, po samostanih; iz ust naroda nabira gradivo in zapisuje dogodke slavenskih kraljev in izpeva slavo slavenskih junakov. Živel je 70 let, in bil je ponižna, blaga in poštena duša.

To je gotovo vse, gospôda! kar iz življenja ubogega fratra povedati morem. Nas danes največ mika njegova „Pjesmarica“, znana pod imenom: „Razgovor ugodni naroda slavenskoga“, s katerim je rodu svojemu največ postregel. V nji dijejo kersčanske kreposti, v nji se nahaja ljubezen starišev do otrok svojih, otrok do starišev, zvestoba podložnikov, ljubezen domovine in pobožnost do Boga. On je spravil na dan junake, s katerimi bi se danes vès narod slavenski ne ponašal, ako bi jih ne bilo Andrejevo pero poslavilo. On je dosedaj prvi in najplodniji narodni pesnik in ljubljenec celega naroda. Njega prepeva devica v kolu, pévajo ga pastirji na polju, in junaki jezdéči čez goro.

Evo, gospôda! Andrija Kačić bil je, kakor sami vidite, domoljub, in zato vredni sin roda in domovine, zato pa tudi menim, da tega dneva, kterega so domoljubi Andriju odločili na slavo, in kterega se tolika slavna gospôda udeležuje, ne moremo bolje poslaviti, kakor da se z vami o domoljubju porazgovorim. Vidite, gospôda slavna, da je ta naloga prevelika, da bi ji zavoljo slabote uma svojega kakor tudi zavoljo nenadnega dogodka ter kratkote in važnosti časa dovoljno zadostiti mogel; ktere sem se težko lotil in ktere bi se nikakor ne bil podstopil, ako bi se ne

*) Naj se ne moti nikdo pri tem, ker posebno po jeziku, ki je najvažnejši razloček narodov, Horvati, kakor je gori rečeno, prištevajo se Slovencom; politička osoda pridružila jih je daljnim našim bratom, Serbom ali boljše Srbom.

**) Ta govor je bil s toliko slavo sprejet, da ga res kot „besedo ob pravem času“ tudi „Novice“ svojim bravcom naznaniti morajo. Vred.

bil ohrábril s tem, da morem z rodom iz serca govoriti. Hočem tedaj začeti. Bog mili pá in vaša ljubezen naj mi pripomore!

Kaj je domovina? Domovina ni ono mesto, na katerem se kdo po naključji rodí; ker potem, ako se kdo rodí na morji, v špilji (jami), v gori, bila bi gora, špilja in morje domovina njegova. Domovina ni mesto, na katerem se začasno nahajamo, ker bi sedaj to sedaj uno mesto bilo domovina naša. Domovina ni mesto, v katerem materialne koristi uživamo, ker, ako bi to mesto razpadlo, razpadla bi tudi domovina naša. „Naj bi bila razpadla Rim in Atene, omagala Tuli in Temistokel, naj jima se poderó zidovi, razdenejo dvorovi, da jim ne sledú ne ostane, kaj je zato, da le mestnjani ne razpadajo? Vi Atenjani na morjih, vi Rimljani v Epiru, rešite se; kjer ste vi, je tudi domovina!“ Kočevnik Arabec nima hiše ne pobištva, pa vendar ima domovino. Kaj je tedaj domovina? Domovina je množina stanovnikov, ktere vežejo občne koristi in razmére v enem imenu kakor v okviru (oklepu), — je medsabna zveza ljudi kakor ljudi, mestnjanov, zakonskih, rodbine, prijatlov, zapovedajočih in podložnih, — je občinstvo družbenosti, vlade, postav, práv, dolžnost in sredstev za pospeševanje občne in edine sreće in blagostanja. To je domovina.

Kaj pa je domoljubje? Domoljubje je iskreno prizadevanje za napredovanje vsega, kar domovini donosi srečo in varnost? V kateri domovini pa se najde sreča in varnost? V oni, v kateri vsaki stanovnik svojo dolžnost sveto izpolnuje. Ktere pa so te dolžnosti? So poglavitne tri: zmernost do sebe, pravica do svojih ljudi in pobožnost do Boga: „Dajte, da zmerno, pravično in pobožno živimo na tem svetu!“ je rekel nekđaj modri sv. Pavel. (Kon. sl.)

O zadevi slovenskega političnega časopisa.

Sadanji čas tirja od nas, da na eni strani to popravimo in dobimo, kar so naši preddedje zanemarili, na drugi strani pa, da našim potomcom to ustavimo, česar mi po naših očetih podedovali nismo, namreč veljavnost naše narodnosti. Mi, ki zdaj živimo, moramo biti Janezi Kerstniki: pot moramo delati za tiste, ki bodo za nami. To mora biti sadanji čas naša uloga, naša naloga, ako nočemo zaostajati za našimi brati Čehi in Horvati; ako nočemo našemu zarodu samo naš prah zapustiti, ki ga bo teptal brez hvaležnega spomina; ako nočemo, da bodo naše deca to, kar smo bili mi — jadni heloti; ako nočemo, da naš narod do vekomaj suži! Ako vsega tega nočemo in še več drugih nesreč ne, moramo se živeje gibati, kakor do sedaj, ko se vse okoli nas kreše. Mi moramo svetu pokazati, da tudi mi kaj veljamo, da tudi mi imamo pravico glasno govoriti v zboru narodov in da naši besedi gré enaka veljavnost in tehtnost, kakor besedi drugih. Da pa zamoremo svoj glas povzdigniti, da se tudi v daljnih krogih zasliši, treba nam je javnega orgána: političnega lista. Res je, „Pozor“ v Zagrebu nam je obetal, da če tudi nas Slovence v svojo obrambo vzeti, pa dosedaj je celó malo govora bilo v njem o naših zadevah; saj mu še za domače včasih prostora pomanjkuje. Nam je tedaj treba svojega lastnega. Mož za uredjevanje sposobnih, mislim, nam ne manjka, tudi zastran naročnikov in dopisnikov se nam ravno ni treba bati; kaj drugega je zastran dovoljenja politične oblasti. Pa tudi to, sodim, bi se rešiti dalo, kakor takrat, ko smo imeli časnik „Slovenijo“. Al kje bodemo pa kaucijo od 10.000 fl. vzeli? To se mi dozdeva, je najvažniše vprašanje o ti celi zadevi. Ako Ljubljana moža nima, ki bi bil pripraven in sposoben to svoto položiti, ga, mislim, drugod ne bo najti. Pa, kdo vé?! Vaš dopisnik na Dunaji je v zadnjih lanskim „Novicah“ to reč sprožil in dobro bi bilo, da bi se še